

NEDERLANDSE
WATEREXPERTS
OP UITZENDING

Eerste hulp bij risico's en rampen

TEKST MARLOES HOOIMEIJER

Dankzij missies van Nederlandse waterexperts draait er een afvalwaterzuivering in een Rohingya-vluchtelingenkamp en heeft Servië een early warning system voor overstromingen. Het zijn twee van de vele verdiensten die DSS water en DRR-Team hebben opgeleverd. Nederland biedt via deze initiatieven hulp bij waterrisico's en rampen en krijgt ondertussen zicht op de internationale kansen.

Ik wilde niet terug naar Nederland vóórdat de afvalwaterzuivering draaide”, blikt Marij Zwart terug op haar uitzending via het programma Dutch Surge Support (zie kader) naar een kamp voor Rohingya-vluchtelingen in Bangladesh, aan de grens met Myanmar. Ze verbleef daar van januari tot april dit jaar, net klaar als management trainee bij Evides Waterbedrijf en voordat ze als promovendus afvalwaterzuivering aan de TU Delft zou beginnen.

Ze maakte in Bangladesh deel uit van een Nood Sanitatie Team van het Britse Rode Kruis. “De plek van het kamp is eigenlijk heel ongeschikt voor een vluchtelingenkamp: steile hellingen, midden in het woud, geen infrastructuur en van juni tot augustus overstromingen door het regenseizoen. Veel latrines, ofwel wc's, stonden op overstromingsgevoelige plaatsen. Ze moesten onder tijdsdruk gelegegd, afgebroken en vervangen

worden door latrines op betere plaatsen. Het was mijn verantwoordelijkheid om een afvalwaterzuivering te realiseren.” En die moest olifant-proof zijn, zo werd al snel duidelijk: “We hadden net een hek om het terrein gebouwd en de volgende dag zat er al een gat in. Bleken we op de looproute van olifanten te zitten. Dus hebben we eerst maar een toren voor de bewakers gebouwd, met lampen op zonnecellen die over het terrein schenen. Daarna zijn de olifanten weggebleven.”

Eenvoudig ontwerp

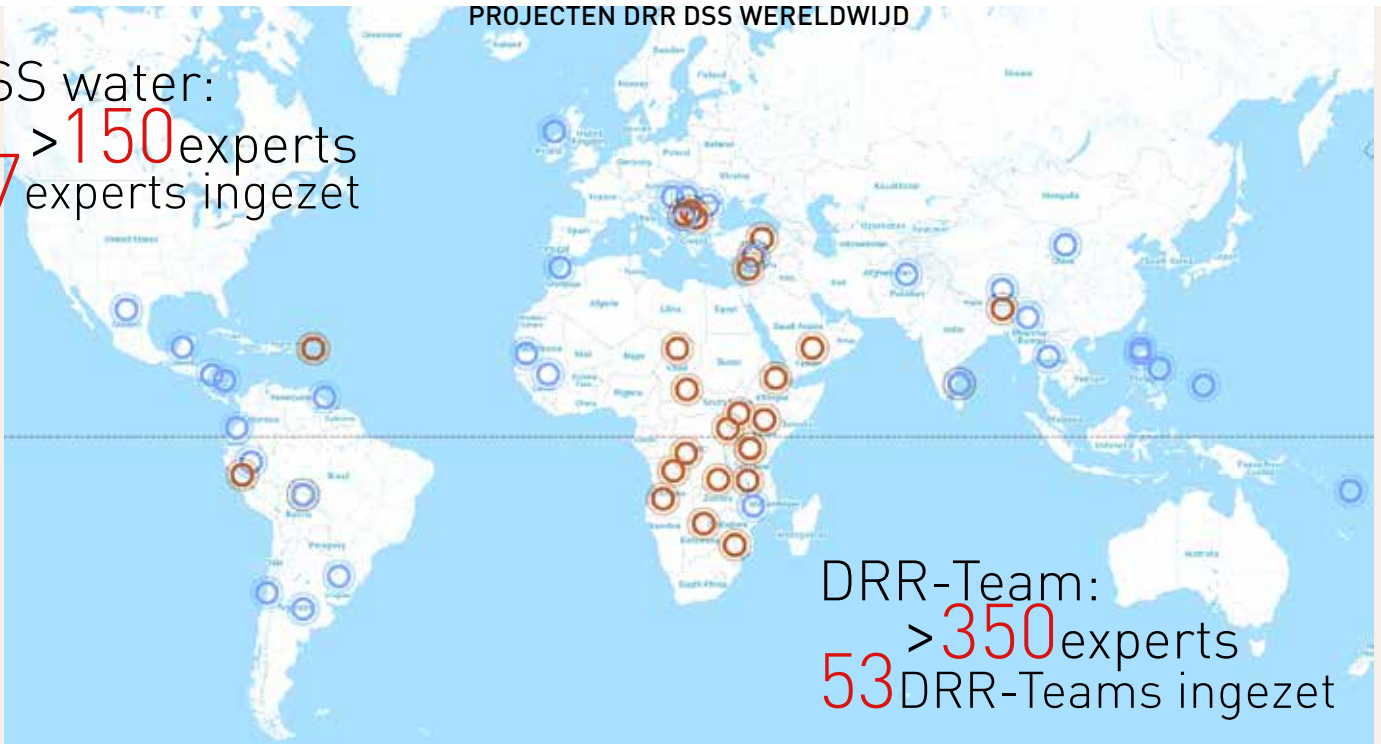
Na ophoging van het terrein (tegen overstromingen), kon het 'echte werk' beginnen. De zuivering moest een systeem worden voor het veilig desinfecteren, behandelen en lozen van afvalwater. Opeens stuurde ze als 28-jarige een team van tientallen Rohingya's aan. Zwart: “De desinfectie van het afvalwater uit de latrines gebeurt met >

E

'IK WILDE NIET
TERUG NAAR
NEDERLAND
VOÓRDAT DE
AFVALWATER-
ZUIVERING
DRAAIDE'

DSS water:
67 > 150 experts
67 experts ingezet

PROJECTEN DRR DSS WERELDWIJD

DRR-Team:
53 > 350 experts
53 DRR-Teams ingezet

(Cijfers tot en met juli 2018)

calciumhydroxide, toegevoegd aan de blauwe plastic tonnen van 150 liter die stuk voor stuk door vier man over de heuvels en door dalen naar de zuiveringslocatie worden gesjouwd. Na die behandeling is de geur al veel minder sterk en gaat het water naar een infiltratiebed: een gat in de grond gevuld met gebroken baksteen en fijn zand als filtermateriaal. Het water trekt er in de grond, de vaste stof blijft als koeklaag op de bovenkant liggen en dient als mest.”

Ook al gingen Zwart en haar team voor ‘de allersimpelste’ zuivering, realisatie was toch een hele klus. Niet alleen het afvalwater maar ook iedere baksteen en ander benodigd materiaal moesten ze zelf naar de locatie brengen. Ze hebben vier dagen met de hand moeten boren om grondwater naar boven te krijgen voor de wasinstallatie, nodig voor het schoonmaken van materiaal en veiligheidsmiddelen, zoals overalls, maskers en handschoenen. Inmiddels zijn er dertien infiltratiebedden en wordt er zo’n vijf kuub afvalwater per dag verwerkt. Sinds haar vertrek werkt de zuivering nog altijd prima. “Onder andere dankzij het team van getrainde Rohingya’s.

Met Abdullah als sitesupervisor, die voor zijn vlucht nog medicijnen studeerde. Ik ben trots op wat we bereikt hebben, maar toen ik weer thuis met een wijntje op het terras zat, realiseerde ik me ook dat mijn team daar nog steeds zonder identiteitsbewijzen vastzit in het kamp. Afvalwater is niet hun grootste probleem.”

Vier missies

Rutger Perdon (director business development South & Central America Rivers and Coasts en salesmanager Products and Innovation bij Royal HaskoningDHV) reisde in vier jaar tijd al vier keer als teamleider van een Dutch Risk Reduction-Team (zie kader) af naar het buitenland. Hij ging naar Servië, Guatemala, een gecombineerde missie naar Ecuador-Peru en afgelopen voorjaar naar Angola. Allemaal missies van circa een week. De recente missie naar Angola richtte zich op overstromingen door lokale heftige neerslag en hoge waterstanden in de Congo Rivier. “Die vinden elk jaar plaats. En het wordt er niet beter op, aangezien het deels stedelijk gebied is – de stad Soyo – dat snel uitbreidt terwijl er geen waterafvoer-

systeem is. Ze hebben een aantal probleemlocaties laten zien met de vraag of we daar wat voor konden bedenken. Het was heel duidelijk dat ze de schaal van de problematiek niet in kaart hadden. We hebben toen duidelijk het integrale denken waar Nederland goed in is naar voren gebracht.” “De probleemlocaties zijn ook verbonden met waterproblemen in de rest van de stad en met ruimtelijke ordening: als je ongecontroleerd en zonder afvoersysteem bouwt, weet je dat het misgaat. In dit geval was de gemeente de waterbeheerder, maar zagen we dat het aan kennis en budget ontbrak om deze problemen te voorkomen of op te lossen. Ook dat soort bevindingen rapporteren we, inclusief adviezen voor institutionele verbeteringen en kennisoverdracht. De komende maanden moet blijken of er middelen worden gevonden voor een follow-up.”

Early warning system

Een mooi succesvol voorbeeld vindt hij de missie naar Servië. “Zij hebben de hulp van een DRR-Team ingeroepen na zware overstromingen in 2014. Daar zijn diverse projecten

DSS WATER EN DRR-TEAM

Via Dutch Surge Support water (DSS water) en het Dutch Risk Reduction-Team (DRR-Team) bieden waterexperts internationale hulp bij diverse watergerelateerde thema's. Het zijn initiatieven van de Nederlandse overheid, in samenwerking met de Nederlandse watersector en het Nederlandse Rode Kruis (DSS water). De organisatie ligt bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, ondersteund door het Netherlands Water Partnership. Veel experts werken bij grotere (consultancy)bedrijven of zijn zzp'er. DSS water reageert op verzoeken van internationale humanitaire organisaties, vaak VN-organisaties. Het betreft noodhulp, dus vlak na een ramp. Dit kan een natuurramp zijn, maar ook een humanitaire ramp als gevolg van conflictsituaties. Een DRR-Team kan ingezet worden op verzoek van een buitenlandse nationale overheid. De inzet richt zich op het voorkomen of beperken van watergerelateerde rampen, of wederopbouw na afloop van een ramp. Een DRR-Team wordt bij een ramp in een later stadium ingezet dan DSS water.

Voor het DRR-Team geldt dat de meeste missies tot nu toe gerelateerd waren aan

flood management, daarnaast kwamen onder meer waterkwaliteit en droogte aan bod. Voor DSS water was het merendeel van de uitgezonden experts WASH-expert (Water, Sanitation and Hygiene) en geohydroloog. Daarnaast zijn onder andere WASH-clustercoördinatoren, sanitatie-experts, hygiënepromotors en ingenieurs ingezet. Beide programma's staan open voor alle landen. Zo reisden recent DRR-Teams af naar Angola, Maleisië en Cuba en zijn DSS water-experts momenteel werkzaam in Bangladesh, Zuid-Soedan, Kameroen, Uganda en Mali.

Bij DSS water zijn experts vaak zelfstandig aan het werk (tegen een onkostenvergoeding); tijdens uitzending vormen ze onderdeel van de verzoekende internationale humanitaire organisatie. De inzetduur verschilt van een week tot maximaal drie maanden. Bij DRR-Team reist een Teamleider af met gemiddeld twee à drie experts, veelal voor (ruim) een week. De Teamleden ontvangen een vergoeding voor hun inzet; een gereduceerd tarief, want de deelnemende bedrijven dragen ook bij (minimaal eenzesde).

Meer informatie:
<http://www.drrteam-dsswater.nl/>

uit voortgekomen, betaald door de Wereldbank en EU, zoals de aanleg van een early warning system. Mede dankzij de DRR-missie was de Nederlandse watersector, waaronder Royal HaskoningDHV, ook daadwerkelijk betrokken bij die projecten. Heel bevredigend om te kunnen zorgen dat de mensen beter beschermd zijn." Ook in Peru komt er wellicht 'toch nog' een vervolg op de missie: "Ze kennen daar het El Niño-fenomeen, simpel gezegd: zeewatertemperaturen veranderen waardoor er meer kans is op heftige neerslag. Voordat er overstromingen waren hebben ze Nederland om advies gevraagd, en via ons DRR-Team gekregen. Maar toen kwam er een nieuwe regering, die de nadruk legde op water in relatie tot landbouw. Best frustrerend, zeker

omdat er het jaar daarop grote overstromingen waren. Daarna wilden ze toch doorpraten met Nederland, over de wederopbouw volgens het principe building back better."

De missie in Guatemala ging over waterkwaliteit van de rivieren in Guatemala-stad. "Die is zo slecht dat er niks meer leeft in de rivieren. Veel mensen worden ontzettend ziek van het vervuilde water. Helaas is er nog steeds geen financiering gevonden om dit probleem aan te pakken. Het eerste geld dat voor waterissues in Guatemala beschikbaar komt, gaat naar het drinkwaternetwerk, want dat is ook nog niet op orde."

Meerwaarde

De meerwaarde van de DRR-Teams is volgens Perdon meerledig. "De

Marij Zwart

Rutger Perdon

'THUIS MET EEN WIJNTJE OP HET TERRAS REALISEERDE IK ME: AFVALWATER IS NIET HUN GROOTSTE PROBLEEM'

buitenlandse overheid kan snel geholpen worden door experts om te bezien hoe verder. Nederland heeft een integrale kijk op waterissues te bieden. Wij zijn goed in preventie, om daarmee op langere termijn rampen af te wenden. Voor Teamleden biedt het een mogelijkheid om in het buitenland te kijken, ervaring op te doen en te weten welke vragen er spelen. En als er kansen voor projecten in zitten, staat de Nederlandse watersector vooraan."

Ook Zwart is ervan overtuigd dat de Nederlandse waterexperts veel te bieden hebben. "Mijn master afvalwaterzuiveringstechnologie kwam goed van pas, net als de ervaring die ik voor Evides in Mozambique heb opgedaan. Daar heb ik geleerd dat het opstarten van een stabiele biologische zuivering veel tijd kost. Vandaar dat we in Bangladesh niet voor vergisters zijn gegaan, ondanks de behoefte aan brandstof in het kamp. Ik heb ook veel geskypet met mijn netwerk in Nederland over de beste en snelste aanpak. Voor mij persoonlijk was het een ongekende technologische hands-on-ervaring." •